

3. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. Дата оновлення: 28.11.2019. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17?find=1&text=%D1%81%D1%82+242#w14978>

4. Пиріг І.В. Використання досягнень науки і техніки в експертній діяльності Криміналістичний вісник: наук.-практ. зб. / [редкол.: І. М. Охріменко (голов. ред.) та ін.]; ДНДЕКЦ МВС України; НАВС. Київ: ДНДЕКЦ МВС України, 2019. No 2 (32). 110 с.: іл.

Бойко Ольга Василівна,
курсант факультету підготовки
фахівців для органів досудового
розслідування,
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Науковий керівник:
Плетенець Віктор Миколайович,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри криміналістики,
судової медицини та психіатрії,
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТУ

З кожним роком рівень злочинності зростає, що викликано нестабільною політичною ситуацією в країні, економічними коливаннями, подіями на сході країни тощо. Це вимагає від працівників правоохоронних органів здійснення швидкого, повного та неупередженого досудового розслідування з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини [1]. Так, задля виконання поставленого завдання слідчі підрозділи правоохоронних органів проводять різні слідчі (розшукові) дії (далі – СРД) за допомогою яких, збирають докази у кримінальному провадженні. Зокрема, одним з джерел доказів, передбачених Кримінальним процесуальним кодексом України (далі – КПК України) є показання, які слідчі отримують шляхом проведення допиту.

Однак, в умовах сьогодення, коли види кримінальних правопорушень та способи їх вчинення настільки різноманітні, працівникам слідчих підрозділів необхідно використовувати спеціальні знання.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКСПЕРТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Підтвердженням цього є думка А.В. Боднара, який вважає, що запорукою успішності викриття злочинів, ефективності їх розслідування та судового розгляду нині є активне застосування спеціальних знань, тобто знань у галузі науки, техніки, мистецтва, що уможлиблюють одержання доказової інформації спеціально підготовленими особами. Спеціальні знання в кримінальному провадженні застосовують для пошуку, виявлення, одержання, закріплення фактичних даних (інформації), що підлягають установленню під час доказування. Таким чином, своєчасне й обґрунтоване застосування цих знань суттєво розширює можливості виявлення фактів, необхідних для встановлення істини в межах досудового розслідування кримінальних правопорушень [2, с. 46].

Такої ж думки дотримується і А.С. Амеліна, яка зазначає, що використання спеціальних знань відіграє ключову роль для забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування багатьох видів злочинів. Ефективне розслідування окремих злочинів неможливе без участі спеціалістів. Необхідність використання спеціальних знань зумовлена передусім специфікою предмета злочинного посягання і способом скоєння цих злочинів [3, с. 264].

Також, під час розслідування виникає ціла низка спеціальних завдань, у вирішенні яких слідчому може надати допомогу особа з відповідними знаннями і навичками.

Враховуючи те, що вимоги КПК України не містять переліку СРД, у ході проведення яких слідчий маж право користуватись допомогою спеціаліста, можна зробити висновок про те, що заборона на участь спеціаліста в будь-якій СРД не встановлена.

Наразі, найпоширенішою СРД, яку проводять працівники слідчих підрозділів при розслідуванні всіх злочинів є допит. Так, відповідно до ч. 1 ст. 71 КПК України спеціаліст може бути залучений для надання безпосередньої технічної допомоги (фотографування, складення схем, планів, креслень, відбір зразків для проведення експертизи тощо) сторонами кримінального провадження під час досудового розслідування і судом під час судового розгляду [1].

Також, до підстав залучення спеціаліста під час допиту А.М. Зинін відносить ще й те, що показання, які стосуватимуться обставин розслідуваної події, вимагають для їх роз'яснення спеціальних знань [4].

Важливим є те, що участь спеціаліста під час проведення допиту важлива не тільки слідчому, а ще й допитуваному, оскільки слідчий через свою недостатню обізнаність в окремих питаннях може неправильно зрозуміти та оцінити інформацію, отриману від допитуваного.

На підтвердження цієї думки, варто зазначити думку А.В. Мировської, яка наголошує, що спеціаліст, який бере участь у допиті, сприяє вирішенню таких основних завдань: визначення й уточнення мети,

завдань, предмета допиту, тобто допомагає окреслити коло найбільш значущих обставин, що підлягають з'ясуванню [5].

Ищенко П.П. з приводу цього писав: «Спеціалісти під час допиту можуть роз'яснити значення спеціальних термінів; допомогти розібратись у чинних спеціальних правилах, інструкціях та інших документах; виявити неправдиві показання, що стосуються спеціальних питань; зафіксувати за допомогою науково-технічних засобів хід і результати допиту [6, с. 39-40].

Однак, враховуючи, що участь спеціаліста під час проведення допиту є дійсно важливою. Так, наприклад, залучення спеціаліста-психолога, який на підставі вивчення матеріалів стосовно допитуваного зможе спрогнозувати поведінку допитуваного, надати слідчому допомогу в формулюванні питань, визначити їх послідовність тощо.

Таким чином, беручи до уваги наші дослідження, ми можемо зробити висновок, що необхідність застосування в розслідуванні злочинів спеціальних знань пов'язана з тим, що пізнання події злочину є складним процесом об'єктивної дійсності та вимагає від слідчого застосування широкого кола суспільних, природних, математичних і технічних знань. Упровадження у кримінальну процесуальну діяльність наукових досягнень має на меті не лише підвищення ефективності роботи слідчих і судових органів, встановлення обґрунтованої істини у кримінальному провадженні, а і сприяння дотриманню принципу об'єктивності досудового розслідування.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс : Закон України від 13.04.2012.*Відомості Верховної Ради України*, 2013, № 9-10, №11-12, №13, ст. 88. Дата оновлення: 16.01.2020. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (Дата звернення: 08.02.2020);
2. Боднар А.В. Форми використання спеціальних знань під час розслідування знищення або пошкодження майна / *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. №3(104), 2017. С. 46-56;
3. Амеліна А.С. Використання спеціальних знань під час розслідування податкових злочинів / *Порівняльно-аналітичне право*. № 3, 2018. С. 264-267;
4. Зинин А.М. Участие специалиста в процессуальных действиях / *Перспект*, 2011. 160 с.;
5. Мировська А.В. Тактика використання спеціальних знань під час проведення допиту при розслідуванні фальшивомонетництва / *Науковий вісник Ужгородського національного університету*, 2015. С. 89-92;
6. Ищенко П.П. Специалист в следственных действиях (уголовно-процессуальные и криминалистические аспекты) / *Юридическая литература*, 1990. 160 с.